

DYMLINGEN

Nr 1 2016 Årg 28

Hembygdens år

HEMBYGDENS ÅR
2016

Historien hjälper förståelsen för nutiden

”Dåtid – Nutid – Framtid” är namnet på ett av de projekt som förbundet lanserar inför 2016. Som alltid är det dock alla våra 66 föreningar som måste agera för att idén ska bli verklighet! Här är tanken att föreningar ska intressera lärare att få elever att tänka kring och dokumentera dåtid, nutid och framtid. Det kan vara något från farmor/farfars tid (dåtid), till mamma/pappas tid (nutid) och så till elevens framtid. Jubileumsgruppen, som tagit fram idén, brukar exemplifiera idén med fotot på bilen från dåtid till fotot på dagens bil och en teckning på hur framtidens bil ser ut.

Kunskap om dåtid

Tanken kring Dåtid – Nutid – Framtid är mycket väl vald. Det är ju kring just detta som hela hembygdsrörelsens verksamhet kretsar. Jag brukar uttrycka detta som; **Känn din bygds historia och du förstår varför det ser ut som det gör idag och då kan du vara med att påverka samhällets utveckling.**

Tyvär är det alltför många av dem, som inte är med i hembygdsrörelsen, som lever i uppfattningen att medlemmarna i våra hembygdsföreningar bara intresserar sig för ”gamla saker”. Visst samlar vi på gamla föremål, berättelser och hantverkskunnande med mera, saker som vi sedan visar upp. Till viss del

har dessa personer således rätt. Men bara till del, för vi sparar och vårdar dessa föremål, dessa berättelser och kunskaper för att de tillsammans bildar en helhet. En helhet som skapade sin tid och som idag är en del av vår historia.

Att ta tillvara din hembygds kultur, miljö, traditioner och hävdvunna seder ger dig fantastisk kunskap om din hembygd. Den ger dig också kunskap om hur människor från olika platser under många århundraden utvecklade bygden. Denna kunskap och känsla för din hembygd gör att du förstår varför det ser ut som det gör. Du förstår varför saker och platser heter som de gör och du förstår varför industrier, byggnader, skolor, vägar, kyrkor o.s.v. ligger där de ligger.

Med kompetens för nutid & framtid

Med denna kunskap om historien och med denna förståelse för nutiden ska vi inom hembygdsrörelsen vara med för att påverka framtiden. Vi ska vara en naturlig partner för myndigheter, företag och andra föreningar. Vi ska med en positiv attityd hjälpa till när kommunala översiktsplaner, detaljplaner, byggplaner, namnsättningar, rivningar och vad det nu kan vara tas fram.

För att nå dit behöver vi i många fall bli aktivare i att visa på hembygdsrörelsens kunskapsbredd. Under 2016 – jubileumsåret – kommer hembygdsrörelsen förhoppningsvis att uppmärksammas mer än vanligt och här kan förbund och föreningar få draghjälp. Det är vi som känner vår bygds historia, förstår varför det idag ser ut som det gör och därför kan tillföra viktig kunskap i den framtida utvecklingen.

PEHR BENGTSOON, ORDFÖRANDE
SÖDERMANLANDS HEMBYGDSFÖRBUND

Innehåll

Historien hjälper förståelsen för nutiden	2
Sveriges Hembygdsförbund 100 år	3
Mötesplatser	4
Dåtid - Nutid - Framtid	5
Fri entre på Nordiska museet 100 år av utveckling	6
Invigning av Hembygdens år	7
Så firas Hembygdens år i Sörmland	7
Nergårds-Lasse	8
Då ja va te Vastörpen...	9
Att skriva sin historia	10
Gratislotteri	10
Fira som marknadsföring	11
Händer i hembygden	12
Hembygdens helg	12

DYMLINGEN NR 1 2016

Årgång 28 Södermanlands hembygdsförbund

Redaktör: Jennie Fornedal och Maria Carlweitz
Ansvarig utgivare: Pehr Bengtsson

Manusstopp till nr 2/2016, Sommarprogrammet, den 4 maj.

Bilden på framsidan är från Gammaldags Malmköpings Marknad 2015, fotograf Göran Dahlberg.

I detta specialnummer är många av texterna framtagna av arbetsgruppen för Hembygdens år i Sörmland och saknar därför ett författarnamn. Distribueras till prenumeranter och till styrelseledamöter i hembygdsföreningarna i Södermanlands län samt till anslutna föreningar i grannlän.

Upplaga 1 600 ex.
Linderoths Tryckeri, Vingåker,
Februari 2016
ISSN 0349-86662

Sveriges Hembygdsförbund 100 år

Som ordförande anser jag att vi skall ta tillfället i akt till ett stort firande av Sveriges Hembygdsförbund. Tala om och visa upp allt som vi står för, ge oss en chans att skryta om oss själva, det är ingen annan som gör det. Hembygdsrörelsen gör varje år otroligt viktiga saker och nu skall vi visa upp oss för resten av Sverige! Firandet har startat med eldar i många föreningar, en startsignal. Alla föreningar uppmanas skicka in berättelser om mötesplatser i hembygden, ett samarbete med Nordiska Museet. Regionala förbund genomför manifestationer under hela året. Och slutligen uppmanar jag alla som har möjlighet att komma till Skansen sista helgen i augusti för där ska vi fira i dagarna två.

VÄLKOMNA
HÄLSAR BIRGER SVANSTRÖM,
ORDFÖRANDE SVERIGES HEMBYGDSFÖRBUND

Bild från Sveriges Hembygdsförbund

2016 firar Sveriges Hembygdsförbund 100 år och vi har utlyst året till Hembygdens år. Jubiléet blir ett tillfälle för gemenskap, fest och glädje. Vi ska fira vår älskade folkrörelse och uppmärksamma allt det fina arbete som utförs i drygt 2 000 medlemsföreningar.

Vi hoppas att Hembygdens år på olika sätt ska lyfta fram hembygdsrörelsen som en av Sveriges största folkrörelser och synliggöra vår betydelse för lokal identitet och utveckling av lokalsamhället. Vårt arbete för hembygden – dess historia, miljö och sociala liv – har potential att beröra alla människor som lever i Sverige idag. Hembygdens år är därför ett tillfälle att nå ut till fler människor och bidra till förnyelse och utveckling av hembygdsrörelsen.

Låt två tusen blommor blomma! Vi uppmanar alla föreningar och förbund att detta år göra det lilla extra för att bidra till ett minnesvärt år för hela Sverige. Det gäller oavsett om ni vill delta i någon av de gemensamma aktiviteterna, eller väljer att skapa helt egna. Ta fasta på det ni gör bäst och bjud in medlemmar och allmänhet till öppna aktiviteter som en del av jubiléet!

Vi uppmanar också alla andra med intresse för hembygdsrörelsen – museer, bibliotek, arkiv och övrigt föreningsliv – att ta egna initiativ som lyfter fram oss och det lokala kulturarvet under detta år.

HUNDRAÅRSGRUPPEN OCH SVERIGES
HEMBYGDSFÖRBUNDS STYRELSE

Gör en bussresa till Skansen!

Förslagsvis kan ni kontakta ett lokalt bussbolag och höra om det kan ordna en resa till Skansen i samband med Hembygdens helg. Denna resa kan ni sedan hjälpas åt att marknadsföra till era egna medlemmar och till grannföreningarna. På så sätt kan ni enkelt hjälpas åt att fylla bussar till firandet i Stockholm den 27-28 augusti.

Om bussbolaget är de som ordnar resan är det också de som tar emot deltagarnas betalningar.

Den sörmländska stamtavlan från Åker på Skansen. JF 2015

Mötesplatser

En insamling av berättelser under 2016

Berätta om en mötesplats. Berätta om en plats som spelar, eller har spelat, en viktig roll för det sociala livet där du bor eller en plats du besökt. En mötesplats kan till exempel vara kiosken, torget, danslokalen, föreningslokalen, kaféet, skolan eller en virtuell plats som till exempel Facebook. Mötesplatser är dessutom inte bara geografi, de är också fyllda av historia, minnen, erfarenheter och känslor. Berätta om vad som händer nu och din personliga relation till platsen, eller berätta dina minnen av hur mötesplatsen förändrats under tidens gång. Vad händer på platsen? Vilka möts där och varför? På vilket sätt manifesteras platsen?

Mötesplatser – ett insamlingsprojekt

Insamlingen blir en del av jubileumsårets fokus på berättande och kommer samtidigt att bidra till en samtidsbild av Sverige 2016.

Fokus ligger på samtiden och den personliga relationen till platsen, men det kan också rymmas minnen av hur en mötesplats har förändrats under tidens gång.

NORDISKA MUSEET

Slynglar på festplatsen i Broby

Jag har redan lagt upp mina minnen från Broby festplats i Bettna. Att jag valde just denna mötesplats är för att vi skojade om just denna berättelse redan när vi gjorde utställningen om dansbanor för några år sedan. Minnen och erfarenheter av en plats är inte alltid dem man väntar sig.

FAKTARUTA:

Lämna en berättelse på www.minnen.se

Vilken mötesplats vill du berätta om? Det kan handla om kiosken, dansbanan, idrottsplatsen, en virtuell plats på sociala medier eller en helt annan plats. Gör så här:

Gå in på www.minnen.se/tema/motesplatser

Registrera ett konto eller logga in med ditt Facebook-konto.

Skriv din text och ladda gärna upp en bild. På webbplatsen kan du också ladda upp filmer och ljudfiler.

Har du problem eller frågor, kontakta olov.norin@hembygdsforbundet.se

Lämna din berättelse

Det är inte svårt att lämna sin berättelse. Man skapar ett konto med hjälp av sin e-postadress. I samband med att man laddar upp en text lämnar man sedan några personuppgifter som inte syns offentligt, men som finns där för att materialet skall kunna användas i akademisk forskning.

Det var enkelt att lägga in text, lägga till bild och kryssa i platsen på kartan. Jag måste dock erkänna att jag glömde uppge vilken min hembygdsförening är.

En mötesplats kan vara en kaj, kiosk, föreningslokal eller något helt annat ställe.

Foto: Bengt Nyman

Ni ser också vad som kommer in

De minnen som läggs upp på minnen.se är öppna för alla att läsa. Ni har alltså också tillgång till det material som läggs upp om ert område.

Frågan "Vilken mötesplats är viktig för dig?" kan ge många oväntade svar. Berätta själv, sprid budskapet och håll koll på vad som berättas från din trakt på www.minnen.se/tema/motesplatser JF

För frågor, kontakta Helena Hammarskiöld, projektledare för jubileumsåret:

helena.hammarskiold@hembygdsforbundet.se

Skolsamarbete

Dåtid - Nutid - Framtid

Bilden är från Callanderska gården 2009-2010. Foto KGZ Fougstedt.

För att ge lite inspiration till förnyat skolsamarbete kommer Jubileumsgruppen i år med ett förslag till hur man kan arbeta tillsammans med skolan med hjälp av föremål och bilder.

Idén handlar om att stimulera eleverna till att berätta sin egen historia om föremål ur sin vardag och dess utveckling i vardagen. Text far-

mors bil, pappas bil och min egen drömbil eller varför inte telefoner, TV-apparater, kläder eller kanske favoritmat.

Genom att använda sig av den erfarenhet som redan finns i hembygdsrörelsen vad det gäller skolsamarbeten är ett förslag på upplägg framtaget. På vår hemsida under rubriken *Hembygdens år* finns detta förslag till upplägg i sin helhet.

Fri entré när Nordiska museet fyller huset med berättande den 20 mars

Sveriges Hembygdsförbund och Nordiska museet driver under jubileumsåret projektet Mötesplatser. Tillsammans samlar vi in berättelser på www.minnen.se och fyller Nordiska museets lokaler med ett myller av berättaraktiviteter på Världsberättardagen, 20 mars. Till berättardagen blir det fri entré.

På berättardagen får besökarna chansen att berätta själva i workshops eller på den öppna berättarscenen, men också lyssna på muntliga berättare på olika scener och i berättarhörnor runt om i museet.

Det blir en inspirationsdag för alla som vill dela med sig av egna berättelser, exempelvis på webbplatsen www.minnen.se.

Insamlingen av berättelser pågår under hela året och kommer att ge en samtidsbild av det sociala livet i Sverige under 2016. Berättelserna kommer att finnas kvar för framtida generationer och utgöra ett värdefullt samtidsdokument över mötesplatser 2016 med Nordiska museet som ansvarig för materialet.

Välkommen med din berättelse och till Nordiska museet 20 mars!

OLOV NORIN

Projektet kan delas upp i olika etapper:

1. Personlig kontakt
2. Presentation av förening och projekt
3. Inspiration till skolelever
4. Tips för genomförande
5. Redovisning
6. Fortsättning

Förslag på arbetssätt

Försök få direkt kontakt med en lärare för den personliga kontakten är den bästa. Någon i din förening kanske känner en lärare eller en förälder med barn i skolan?

Berätta för läraren om dig själv och din förening. Förklara syftet med besöket; att utöka kontakter med hembygdsrörelsen som nu firar 100 verksamhetsår.

Besök sedan skolan eller försök att få skolklasserna till hembygdsgården. Gör en kort presentation av dig själv och din hembygdsförening. Berätta för eleverna om syftet med besöket; att inspirera eleverna att illustrera skillnaden mellan hur det var förr och hur det ser ut nu och försöka tänka sig in i framtiden.

Som inspiration kan man ta med och visa några saker från hembygdsföreningen, t.ex verktyg. Berätta hur det användes förr, fråga eleverna vad de använder nu och hur föreställer de sig i framtiden? Man kan visa fotografier från förr i bygden, be eleverna dokumentera hur det ser ut nu och illustrera framtiden.

Resultaten ska redovisas digitalt som foton, illustrerade berättelser, filmer eller liknande och lämnas till hembygdsföreningen till en utställning i hembygdsgården eller annan lokal. Till vernissagen är "konstnärerna" inbjudna och det kan bli tillfälle för nya att lära känna föreningen.

De bästa och mest intressanta bidragen lämnas till Södermanlands hembygdsförbunds kansli och lämnas de in senast 1 maj kan de finnas med vid Gammaldags Malmköpings Marknad 28 maj 2016.

100 år av utveckling

Teknik - Miljö - Mode

Utvecklingen inom olika områden har skett med rasande fart, bara de senaste hundra åren. Vi tänker oss visa denna i kvartssekelsvisa steg från 1916 och framåt.

Avsikten är att i möjligaste mån visa ett exempel från varje tidsperiod inom de olika områdena. Planerna är inte helt klara ännu. Bollandet av ideer fortsätter och förslag med exempel på utveckling tar vi gärna emot till kansliet.

Utställningen kommer att visas inomhus. Tanken är att utställningen ska vara bemannad av personer som kan visa och besvara enklare frågor, dessutom hålla lite ordning och vakta föremålen.

När det gäller teknik funderar vi på att visa personbilar, strykjärn,

tvätthjälpmedel, cyklar, borrar m m från de fyra epokerna. Insamling av foton pågår redan nu för att hinna tillverka skärmar med information om det visade. Ett foto säger en hel del men uppgifter om benämning, tillverkningsår och användning förhöjer upplevelsen. Uppgifterna kan gärna kompletteras med ägare och utlånare. Finns det dessutom en historia kring föremålet ger det en extra krydda (proveniens) till föremålet.

Vandringsutställning

Tanken är att foton på skärmar i möjligaste mån ska kompletteras med exempel på liknande objekt framlagda att se, känna och lukta på. Skärmarna kan sedan skickas runt som vandringsutställning till hembygdsföreningar eller liknande

men då kompletteras med lokala föremål.

Som exempel på utveckling i miljö är tanken att visa foto av en vy under olika tidsperioder. En stadsbild förändras ju kontinuerligt och jämförelser mellan gamla och nytagna är alltid intressanta. Lyckas man få tag på bilder från alla tidsperioderna är det en lyckträff men från minst två är önskvärt. Som vandringsutställning kan lämpligen skärmställningen kompletteras med lokala bilder. Många hembygdsföreningar har egna fotosamlingar och kan utöka lokala visningar med eget material, både foton och föremål.

Modemässigt och vardagligt

Modet ändras kontinuerligt, även från år till år men vissa trender kan skönjas genom åren. De stora modehusens nyheter har inte samma genomslagskraft för gemene man. Vardagskläder visas sällan i media utan mest festutstyrel. Det som sparas i samlingarna är just sådan medan vardagskläderna ofta har slitits ut eller blivit mattor.

Textilmuseet i Malmköping har lovat att ställa upp genom att visa textilier på skärmar kompletterat med kläder från samlingarna. Vi arbetar för att även modeutställningen ska kunna användas på olika ställen vid andra tillfällen. I så fall kan också denna utställning fyllas upp med lokalt material från lokala samlingar.

Projektet utvecklas

Förbundet har sökt ekonomiska bidrag för att göra denna utställning. Vissa har redan beviljats men svar från flera bidragsgivare väntas. Hur omfattande utställningen blir och i hur stor omfattning som professionell hjälp kan erhållas är givetvis beroende av ekonomin. Denna extra satsning är inte budgeterad utan måste bekostas av externa medel.

Bilder från Gråfors i Sparreholm 2016. Foto GD.

Nyköpings hembygdsförening ställde till med

Invigning av Hembygdens år

Bilder från invigningen Göran Dahlberg

Vi samlar på uppmärksamhet

Vi samlar årets pressklipp på hembygd.se/sodermanland Hjälp oss att få med alla klipp och sändningar!

Sätt tagg på tillvaron

Tagga era inlägg på Facebook och Instagram så samlas vi under:

#hembygd #hembygdensår #sodermanland #sormland

Så firas Hembygdens år i Sörmland

Rekarnekretsen firar Hembygdens år på Fristadtorget i Eskilstuna den 25 september.

Vagnhärad hembygdsförening firar 80 år i år och det stora firandet sker den 20 augusti kl 12.00-15.00 på Trostorp.

Bälinge hembygdsförening firar Hembygdens år i samband med Skärgårdsmarknad vid Stendörren den 10 juli kl. 10-15.

Planeringen för årets verksamheter är fortfarande i full gång och fler festligheter än dessa lär under året dyka upp på hembygd.se/sodermanland

Den 30 januari invigdes Hembygdens år 2016 i Kulturhuset Slottsvakten. Huvudpunkterna var dels ett föredrag om Hembygdsrörelsen av Jan Eric Rosenqvist och dels invigning av Nyköpings hembygdsförenings skärmställning "Hembygdens år"

Folkbildaren och tidigare ordförande i Södermanlands hembygdsförbund Jan Eric Rosenqvist höll ett intressant föredrag om hembygdsrörelsens historia i Sverige och Södermanland. Föredraget innehöll dessutom en hel del anekdoter och trevliga händelser som inträffat i hembygdsrörelsen under årens lopp.

Därefter invigde Jan Eric skärmställningen. Den visar hur hembygdsrörelsen växte fram i Sverige. Den innehåller också en beskrivning av var och en av de 16 hembygdsföreningar som finns i Nyköpings kommun. Skärmställningen är producerad av Eva Andersson, ordförande i Nyköpings hembygdsförening.

NYKÖPINGS HBF

Lotsarkiv i Gamla Oxelösund

Forskarrum och utställning finns i Mästerlotsens skärgårdsrum. Gamla Oxelösundsvägen 23 i just Gamla Oxelösund.

Besök i Mästerlotsen och Lotsarkivet erbjuds under 2016 i samband med guidade vandringar och hemvändardagar under Hembygdens år 2016.

Bilden tillhör Kila hbf

Nergårds-Lasse – en sörmlandsprofil på Skansen

Sibbe Malmberg föddes i Växjö 1855, men bodde större delen av sin uppväxt i sörmländska Mellösa, inte långt från Harpsund. Fadern var en välkänd byggmästare och byggde bl a Växjö Teater och Mellösa kyrktorn. Tanken var, att Sibbe skulle gå i faderns fotspår, men så blev inte fallet. Efter utbildningar på Tekniska Skolan och Konstakademien i Stockholm började han som fotograf och öppnade en ateljé på Barnhusgatan i Stockholm och kom att göra sig känd som "Arbetsrelärens hovfotograf". Det var emellertid varken som konstnär eller fotograf han skulle bli berömd.

Sibbe arbetade tillsammans med sin gode vän Arthur Hazelius på Nordiska Museet med att ta tillvara svenska dialekter. Sibbe hade under sin uppväxt i Floda och Mellösa, lagt sig till med traktens dialekt och också noggrant lyssnat till hur folk skroderat och berättat på det

lokala bygdemålet. Dessa erfarenheter utnyttjade han, när han under namnet Nergårds-Lasse år 1894 började uppträda som bondkomiker på Skansen. I början vikarierade han för en annan bondkomiker, Jödde från Göljaryd. Från Jödestenen och klädd i långrock, brokig väst och vadmalsbyxor och alltid med en tygros i mössan, framförde han sina sörmländska "paschaser" på äkta sörmländsmål. (Paschas = skröna, rolig historia på dialekt.) Han hade ibland ett enradigt dragspel i knät, men sjöng aldrig vid dessa tillfällen.

Sibbe uppträdde som Nergårds-Lasse på Skansen varje söndag från juni till september i 50 år och ännu efter sin 90-årsdag uppträdde han enstaka gånger på Skansen. "Med öm ironi såg han på böndernas besvärigheter vid bekantskapen med

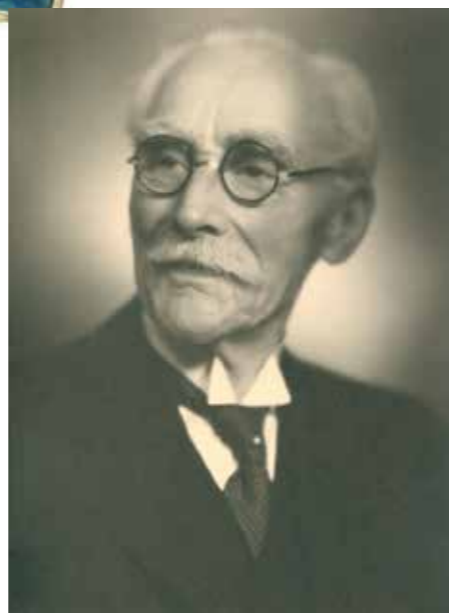
civilisationens nya påfund och passade också på att ge stadsborna ett tyvnytt då och då för deras överlägsna inställning gentemot landsbygden." Han drog mycket folk och än populärare blev han genom radioprogrammet "Nergårds-Lasse berättar" och de 20-tal grammofonskivor han spelade in mellan 1914-1937.

1925 belönades Sibbe Malmberg av Nordiska Museet med Hazeliusmedaljen och han var inte bara älskad av svenska folket. I släkten sade man, att "Sibbe var en blid och älskvärd person och var med sitt täta silkesvita hår den vackraste gamle man vi hade sett". Sibbe Malmberg dog 1955. Han var då 100 år och Stockholms äldste innevånare.

LEIF JACOBSSON

Källa: Mellösa Hembygdsför-
enings årskrift 2001
Bilderna kommer samtliga
från Sörmlands museum som
bland annat även har Sibbe
Malmbergs dragspel och
flera medaljer varav den han
erhöll av Arthur Hazelius
är avbildad ovan. Här till
vänster står Nergårds-Lasse
på Jödestenen kring 1940
och på nästa sida 1907.
Porträttbilden visar en 85-
årig Sibbe Malmberg.

Då ja va te Vastörpen må hustru mi

Berättelse på Sörmländska av Nergårds-Lasse, Sibbe Malmberg

Ja i då va så att hustru mi vurti så besatter utå all möjlig rackärtyg å elakheter.

En ti ätter söm köthalsen fastnä i gape på' naså råka ho ut för någe värre.

Då va en kväll söm ho satt där å blurå å söv å gäspå, ja, ja ha trutå te'na flere gånger för ho gäspeår så förbaskåt ovuli, män fast ja sagt åtta att ho gapår söm e märr, så ha ho ändå inte vari goföör te lättå bli.

Ja så en kväll när ho satt där å blurå å gäspå – så for käftå i baklås på'na. Ja vi vart bus rålöså förstås, män Jonås Pärsson, söm va hos öss då, han sa, att öm vi ok te Vingåkersgubben mä sammå så skulle han följå mä å viså vägen.

Si Vasötörpen å likre än Böttskogensa han, å si då sa han för han ville dit å bli botår för aromatisk värk söm han lii å länge.

Män si ja ville vi skulle väntå tess då vart dager, män si då börjå Kari-Fiå på te skrikå å görmå så då va inga vån mät, för si ho kunne inte säjja ett endå ol utan föste ut mäj för ja skulle göra vangen å märrå i årning.

Ja å sän så ok vi, män ja måtte binnå en näsduk öm mun på hustru mi så inte harkranka kunne flygå in.

Män si ja va var glår för mäj sjölver att ho åtminsone inte varå ovettu-ger. När vi sä kom te banbroå så släppte ja sta märrå så mycket ho kunne skalå, för ja tänkte att käftå då skulle gå ile utå ristningå, mä si då geck inte, ha då gått så ha inte Jonås Pärsson kummit te Vastörpen dån gången.

Å när vi köm fram te Vastörpen tidit på möron så feck vi läggå öss på skueln tess då vart dager, å när vi då feck talå ve döktorn så vart vi insläpptå i e' stugå söm såg ut som e' an' bonnstugå, å han såg ut söm arå mänsker han mä, fast han spände ögo i öss så nogå.

Ja å så klev han fram te hustru mi å sa "stå inte å gapå på mäj", å dämå så ga han henne en sinkadus så käften geck i le mä sammå – så inte va då fali mä då.

Ja å sän fråkte han Jonas Pärsson å mäj va vi hade för årene, å Jonås han sa söm sanningå va att han hadde aromatisk värk i skanko. Då gliinä

Ur Sörmlandsbygden 1933

Vastörpen å sa att "då kunne en fälle få åderkolång öm en latte däj åder", män då förstogg ja inte va han menå mä.

Å då ja sän frågte hur stor mi skull va så svarte han att han inte va allvetåne, å då va fälle för han inte va då söm han inte tog mer än 36 skilling.

Ja hustru mi ho feck säj lite kvak-salvä, vaxin eller laxin va då hätte för te smörjå på bå utanför å invändigt.

Ja ha å så feck ho bänn te binnå öm kåka.

Ja didår sakra han årnerå va allt bra di, särkilt bånne – bråkbänn trot jag då kallås, för när nu hustru mi börjar på å jåspå å bråkå så å ho allt bringår te gap åskaplit lickå.

Fotnoter ur Sörmlandsbygden; Vastörpen eller Vingåkersgubben torde vara känd av de flesta gamla sörmlänningar. I kyrkboken hette han Erik Aronsson.

Den klädsel Nergårds-Lasse bår som bygdemålsberättåre år den som torpargubbarna buro i hans barn-

dom i födelse-socknen Floda (sic) och även i angrånsande socknar: vad-malsrock och hemvävda lin-nebyxor ("len-böxer"), rutig och randig väst och en lång, fårgrik yl-lehalsduk samt mössa, som troget satt på huvudet både inne och ute. Vid hälsning fick den av sin ågare ett nyp i skårmen.

Att skriva sin historia

Till varje jubileum i föreningen brukar man publicera en historik över föreningen och dess verksamhet. En sådan historik är givetvis värdefull som historiskt dokument. Om man däremot vill intressera och värva en ny medlem eller funktionär är den sällan lämplig. Då bör den vara kortfattad och intresseväckande. Vad har föreningen gjort? Ännu viktigare är kommande program och vad föreningen har för mål med sin verksamhet. Där kan finnas något som fångar intresse. Tänk själv vad du förväntar dig av en presentation för en annan förening du knappt hört talas om. En sådan sammanfattning är av vikt när man ska marknadsföra sin förening. Bästa marknadsföringen är dock den personliga kontakten men kan kompletteras med föreningens kortfattade historik och helst kommande program. Ett förslag är att göra presentation och historik i litet format, lätt att stoppa i fickan eller den "lilla" handväskan.

Fundera gärna över andra möjligheter än tryckta skrifter när ni arbetar med att dokumentera den egna historien. Bland annat berättade och visade Leif Jacobsson under höstmötet 2015 om hur de gjort i Malmköpingsortens hembygdsförening. Vepan på bilden är den över föreningens historia, medan den med ortens historia nu hänger i skolmatsalen.

Två traditionella exempel

I ett försök att föregå med gott exempel enligt den traditionella modellen finns en text om den sörmländska hembygdens historia i Sörmlandsbygden 2016. I samband med förbundets 50-årsfirande 1981 skrevs även en text för Sörmlandsbygden 1984.

En antologi över profiler i den svenska hembygdens historia publiceras under året. Kjell Nilsson och Göran Furuland har arbetat med detta i flera år.

Foto JF 2015

Locka till er nya besökare och medlemmar med ett

Gratislotteri

För att få våra medlemmar att läsa om evenemangen har vi på förslag att marknadsföra dessa evenemang via ett gratislotteri.

För att locka våra medlemmar att se informationen om 100-årsfirandet föreslår vi att varje hembygdsförening ordnar ett gratislotteri där dragningen och vinnaren för den lokala föreningen visas på föreningens egen hemsida eller på hembygdsgården i samband med en aktivitet, förslagsvis tillsammans med information om Hembygdens år och de aktiviteter som är planerade. Man kan välja att dra vinnare regelbundet, tex "Månadens vinnare" eller att göra det inför ett arrangemang man vill uppmärksamma.

Den här typen av gratislotteri med ringa vinstvärde behöver inget lotteritillstånd.

Vinsterna kan vara sådana "hyllvärmare" man samlat på sig, tex överblivna skrifter. Möjligen kan någon lokal företagare sponsra med vinster i utbyte mot omnämnande, exempelvis på dragningslistan.

Vinsten lottas ut i föreningens medlemsmatrikel, då inga lotter behövs. Eller genom en papperslott i samband med en personlig kontakt som i exempel nedan.

Under flera år delade vi i Södermanlands hembygdsförbund ut gratislotter på marknadsgatan vid GMM (Gammaldags Malmköpings Marknad). Detta kan tyckas vara en direkt förlustaffär. Vinsten för oss var att vi fick möjlighet att presentera oss och vår organisation förutom visa hur många hembygdsföreningar som finns i länet. Vinsterna de fick var skrifter och annat som blivit över i något sammanhang.

Hembygdsföreningarn kan dela ut gratislotter på platser där många passerar. Utanför matbutiken kan vara ett lämpligt ställe. Passa då på att även dela ut information om föreningen och kommande program. Lämpligt tillfälle kan vara strax innan ett evenemang äger rum som man vill rekommendera. Om man upplyser om att dragningslista finns i hembygdsgården eller på hemsidan så lockar det till besök, en chans att visa upp verksamheten.

På mitt sätt sett

Fira som marknadsföring

Visst ställer vi upp för att högtidligt hålla en hundraårig hembygdensrörelse. Man kan även tänka sig firande av en 85-åring, Södermanlands hembygdsförbund, men förstås inte lika högtidligt, inte heller min förenings 35 verksamhetsår. Det är liksom åldersmässigt omvänt med personligt firande. Där sker det vildeste födelsedagsfirandet vid barnkalasen med spring och stöj. Med ökande ålder blir inte åldrandet lika roligt att uppmärksamma så då koncentreras firandet till jämna år med en kulmen vid fyllda jämna 30 - 50 år. Dessa firades för med tidig salut strax efter midnatt och avslutades kring nästa midnatt, en lång dag från väckning till vickning. Med stigande ålder har firandet allt mer övergått till lugnt stillasittande vid ett lite festligare middagsbord, med ålderns rätt(!).

En undran: När slutar man som barn att ange åldern med halvår? Och när börjar man igen för att stoltsera med hur gammal man blivit?

Många undanber sig firande, för risken att det inte ska gå ihop? Då tänker man sig inte upplevelsen som en intäkt. Man bör säga som domar'n: "Hellre fira än fälla!" Firande är en bra anledning till marknadsföring, i alla fall för en rörelse som vår.

Reklamens följder

Reklam börjar få en negativ klang. Bättre låter marknadsföring, PR, Sales Promotion, produktinformation, bekantgöra, publicitet m m liksom "reklamera" som dock även har annan betydelse.

För gemene man är reklam det samma som pauserna i TV-programmen eller pappersbunten i brevlådan mån- och torsdagar. Pauserna i TV-programmen kan förstås utnyttjas för kaffekokning eller toalettbesök men det kan bli väl ofta med fyra gånger varje timme. Brevlådereklamen kan sparas för att tända en brasa eller lyftas direkt i pappersåtervinningen. Tydligt fungerar det bra med lapp på brevlådan att reklam undanbedes. Kan en lapp med "Bara reklam - inga fakturor" fungera lika bra?

Liksom man bland reklambladen kan hitta guldkorn kan man även göra det i s k "Gubb-dagis" såsom Clas Ohlson, Jula, Biltema, det finns flera. Dit går jag för att bara titta men kommer därifrån med något jag inte kan vara utan. Men dit går inte bara "gubbar" utan även kvinnor. Söker de där sin make eller en ny? Står en kvinna synbart hjälplös vid elavdelningen vill hon kanske ha kontakt och gå ut från affären med någon hon inte vill vara utan. Eller går hon in i fiskeaffären i mening att få hjälp med en fångst när "nätet" inte gett resultat. På motsvarande sätt kan en man stå villrådig i en sybehörsaffär bland tråd och knappor. Här kan passa med den hjälpsökande vitsen: "Jag har ingen klocka men en knapp som är ur!"

Vi får stå ut med reklam i TV, den bekostar ju programmen. Men kan reklam löna sig? Det lär den göra, annars skulle den inte fortsätta. Företagen beräknar hur många fler bilar, skönhetskrämer eller soffor de minst måste sälja för att bekosta

reklamen. På samma sätt får hembygdsföreningarna kalkylera hur mycket de kan satsa på annonser och affischer för att få så många fler besökare att utläggen täcks, helst lite fler. Hur många färre får man utan reklam? Har man råd med det, då?

Känsla och fakta

Känslan är att reklamen numera mer inriktas på känslor än fakta. Enligt en bilreklam får man med annonsörens fulländade fordon uppleva den sköna känslan att färdas genom ett bedårande landskap till en naturskön plats för delikat picknick med vidsträckt utsikt över den fagra nejd. Blir bilen bättre med de förskönande adjektiven? Kan ett hembygdsevenemang beskrivas som: "Ett unikt tillfälle att i naturskön hembygd få uppleva en engagerande träff tillsammans med likasinnade medmänniskor i en omsorgsfullt renoverad hembygdsmiljö"? Ska vi i hembygdsföreningarna förmedla sådana intryck i våra affischer och annonser i tidens anda?

I båda fallen ovan har man försökt ersätta fakta med känslor. Inte ett ord om hästkrafter, bensinförbrukning, acceleration eller utrymmen i bilreklamen, inte heller om utsläpp och värdeinsparning. Och inte ett ord i hembygdsreklamen om nötta trappor, lutande golv och primitiva köksutrymmen. Men till skillnad mot bilindustrin kan vi vända fakta till något positivt:

Verksamhet i nostalgisk miljö, värd att fira och marknadsföra!

**PORTO
BETALT**

B

Begränsad eftersändning.
Vid definitiv eftersändning återsänds
försändelsen med nya adressen på baksidan

Avsändare: Linderoths tryckeri
Box 144, 643 22 Vingåker

Returadress: Södermanlands hembygdsförbund
Ö Trädgårdsgatan 2, 611 34 Nyköping

Bilden är lånad från TripAdvisor

Vad är ett jubileum utan en rejäl fest?

Hembygdens helg 27-28 augusti på Skansen

Hembygdens helg kommer att vara fullmatad med drama, musik, uppvisningar och arrangemang från hela den svenska hembygdsrörelsen. En chans för oss som redan är med att träffas och en chans för andra att upptäcka oss.

Liksom hembygdsföreningarna är de flesta hembygdsförbund fortfarande fullt upptagna med att planera sina program för att vilja dela med sig av dem ännu. Södermanlands hembygdsförbund kommer återta Jöddestenen och i Nergårds-Lasses anda underhålla och berätta skrönor från Sörmland.

Hela Sverige festar

Rykten skvallrar om hårarbeten från Dalarna, som även planerar visa korgmakeri. Örebro berättar om planer på att jobba med smide. En herde från Gotland kan tänkas röra sig både nära och längre från sitt Lammgift. Vi hyser envisa förhoppningar om att Gotlänningarna ännu inte gett upp tanken om att visa upp Pärk, en sport som hitills gått fastlandsbor förbi.

Bohuslän använder tema Sill-Sten-Stickning och kanske kan man hoppas på lite provsmakning. En skrämmande rapport nämnde surströmming, men vi hoppas Skansen stoppar sådana planer i tid. Skåningarna kör sin tidsmaskin på Skansen och alla som är äventyrligt lagda kommer att ha fullt upp så fort de laddat ned appen.

Andra områden vi hör planer om är gruvan, skogen och trädgården. Överraskande nog har vi även hört planer om en postbåt.

Vi hör även snack om ett Speakers corner, filmvisning, berättarinslag och klotterplank.

Fototävling Händer i hembygden

Redan förra året utlystes denna tävling för att hugade fotografer skulle kunna inrikta sig på sådana motiv som är aktuella. Det gäller nämligen att illustrera händer i hembygdsarbete eller engagemang. Genom att undvika ansikten av integritetsskäl kommer man ifrån att fråga personer på foton om tillåtelse att publicera dessa i olika sammanhang. Särskilt igenkännbara barn på foton bör man undvika men händer är svårare att identifiera. Det hindrar

inte att man ber om tillåtelse i alla fall, åtminstone tala om att man tänker använda eller publicera bilden och i vilket sammanhang.

Man deltar i tävlingen genom att maila in max 3 foton, vardera minst 1 MB stora, till kansliet senast 15 maj i år. Resultat av tävlingen kommer att redovisas på Gammaldags Malmköpings Marknad lördagen 28 maj. Vårt förbund förbehåller sig rätten att använda insänt material i sin normala verksamhet.

Bara fantasin sätter gränserna!